

NOVÉ MOŽNOSTI KREATIVNÍ INTERPRETACE LITERÁRNÍHO TEXTU

Jana Kusá

Gejgušová, I. *Interpretace uměleckého textu v literární výchově na základní škole*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2009. 117 s. ISBN 978-80-7368-729-8.

*„Vůz je vozem, pokud jezdí. Literatura zasluhuje svého jména, jen když plní
mezi čtenáři svou funkci. Psáti knihy a čísti knihy jsou tedy dvě větvě
jediné tvořivosti a ten pak, kdo při té práci dosáhne vyšší míry života,
ten čte dobře a píše dobře.“*
V. Vančura

Slovy, jimiž Vladislav Vančura již před více než půlstoletím s možná ne-
tuseným smyslem pro nadčasovou platnost nastínil základní poslání a vý-
znam literatury, uvádí PhDr. Ivana Gejgušová, Ph.D., publikaci s názvem
Interpretace uměleckého textu v literární výchově na základní škole, jež byla
vydána v roce 2009 Ostravskou univerzitou v Ostravě. Ivana Gejgušová svůj
odborný zájem již dlouhodobě soustředí na oblast didaktiky literární výchovy
a vydání monografie tak zastřešuje její dosavadní činnost. Předkládaná kni-
ha reflektuje, shrnuje a hodnotí mnohaleté zkušenosti autorky a představuje
svěží pohled na aktuální problematiku interpretace literárního textu nejen
z hlediska literárně teoretického, ale především z hlediska didaktického.

Publikace je rozdělena do šesti kapitol, přičemž dvě z nich tvoří stěžejní
bloky práce, jež jsou dále přehledně strukturovány do podkapitol. V úvodním
slovu Ivana Gejgušová osvětluje nejen motivační podněty, které ji přivedly
k uspořádání monografie, ale upozorňuje také na neuspokojivý a nevyrovnaný
stav koncepce literární výchovy ve vybraných školních vzdělávacích progra-
mech, spočívající například v nejednotném přístupu k rozdělení žánrově-tema-
tického a chronologického pojetí výuky literární výchovy na základní škole.

Na úvodní kapitolu plynule navazuje pojednání o základních theoretic-
kých východiscích moderní didaktické interpretace literárního díla. Autorka
se zamýšlí nad funkcí uměleckého textu v hodinách literární výchovy na
základní škole a hodnotí význam mezipředmětových a vnitřipředmětových

vazeb ve vztahu k literární výchově. Akcentuje sepětí literární výchovy s ostatními společenskovedními a uměleckovedními disciplínami, soudržnost jednotlivých složek předmětu Český jazyk a literatura a adekvátní vyvážení literární historie, teorie a kritiky ve výuce. Autorka se ztotožňuje s názorem Ladislavy Lederbuchové a chápe literární dílo jako umění, jež není pouhým prostředkem získávání informací, ale zvláště nástrojem probouzejícím a rozvíjejícím komunikaci mezi učitelem, žákem, literárním textem a jeho autorem. Teoretická východiska monografie doplňuje stať zachycující závažné aktuální problémy literární výchovy, k nimž patří zejména otázka dětského čtenářství, omezená reflexe současného stavu literární vědy ve výuce literární výchovy či neúměrné množství požadavků kladených na žáky při osvojování literárněvědné terminologie. Ve svém výkladu Ivana Gejgušová navazuje na české i zahraniční odborníky oborové didaktiky a v mnohých aspektech jejich studie na základě vlastního bádání rozšiřuje a aktualizuje. Přínosem práce je taktéž kritický pohled na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a na vybrané školní vzdělávací programy, které autorka podrobila dílčí obsahové analýze.

Významnou část publikace tvoří kapitola nazvaná *Práce s uměleckým textem v literární výchově*. Autorka předkládá soubor literárních ukázek doplněný o návrhy možných interpretačních postupů. V úvodní části kapitoly se opětovně vrací k problematice literárně teoretických znalostí žáka základní školy, které jsou nezbytnou podmínkou úspěšného navázání kontaktu s literárním textem. Ve svých úvahách vychází z výčtu termínů uvedeného v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a doporučuje jeho případné úpravy, vyplývající z literárních textů, jež jsou ve výuce analyzovány. Součástí práce je návrh modifikace terminologického minima, vycházející z potřeb literárních ukázek, pomocí nichž autorka v monografii prezentuje vybrané interpretační metody a formy práce. Soubor rozmanitých metodických návrhů je založen na koncepci plynule postupující od prvních kontaktů žáka s textem až k pestrým analytickým aktivitám zaměřeným například na rozbor názvu díla nebo pásma vypravěče a pásma postav. Autorka ve svých metodických návrzích překračuje dimenzi jednoho uměleckého textu a poukazuje na možnosti srovnání několika tematicky blízkých literárních děl. Přivádí tak žáka k hledání souvislostí nebo rozdílů a rozvíjí jeho interpretační schopnosti. Další podkapitola je věnována kreativním metodám, které vycházejí ze sepětí textu, obrazu a dramatických elementů, a často zpětně zintenzivňují vztah

mezi žákem a literárním dílem. Závěrečná část souboru metodických návrhů doplňuje teoretická východiska práce a připomíná interpretační techniky sloužící k hledání vnitropředmětových a mezipředmětových souvislostí.

V celkovém pojetí monografie se zřetelně odráží precizní přístup autorky a její bohaté zkušenosti jak s praktickou výukou na základních a středních školách, tak především v oblasti výzkumné a vědecké, což dokazuje například reprezentativní výběr literárních ukázek a metod jejich didaktické interpretace. Přínosný je také soupis primární a sekundární literatury, z které autorka při zpracování knihy vycházela a jež představuje nepostradatelný zdroj informací pro široký okruh potenciálních čtenářů. K dalším přednostem publikace patří logická struktura textu, přehlednost a jednotné grafické zpracování.

Monografie *Interpretace uměleckého textu v literární výchově na základní škole* je výjimečnou odbornou prací, která nalezne zcela jistě své právoplatné místo v teoretickém zázemí didaktiky literární výchovy a získá si zájem nejen odborné pedagogické veřejnosti. Vzhledem ke značné orientaci na praktické vyučování poslouží nepochybně také studentům učitelství českého jazyka a literatury a učitelům literární výchovy jako pramen cenných inspirativních podnětů a nápadů pro jejich vlastní výuku a stane se tolik potřebnou teoretickou a metodickou oporou usnadňující a obohacující složitý proces didaktické interpretace.

Kontaktní adresa

Mgr. Jana Kusá

3. ročník doktorského studijního programu Pedagogika

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého Olomouc

Žižkovo náměstí 5

77140 Olomouc

jana-kusa@seznam.cz